

FEIZ HA BREIZ

Kannad Mizek ar Vietoned

AR GOANV

Me eo ar goanv : gand eur sae wenn
Oun gwisket eus an troad d'ar penn ;
War Breiz-Izel, tri miz me ren
Ha dirazoun an holl a gren.

Me eo ar goanv : war ma brec'h d'eoc'h
E tiganan Roue ar peoc'h ;
D'eoc'h e tiganan war va choug
Hader ar mad, Lazer an droug

(" Kanaouenn ar goanv," J. L'HELGCUALCH)

MIZ KERZU 1936

Feiz ha Breiz

Renet gant an Aotrou PERROT

KOUMANANCHOU DIOUZ AR BLOAZ :

Breiz 13 lur. — Frans ha broiou stag outi 15 lur

Evid ar re zo e diavéz bro 20 lur

Taolit evez mat :

AR RE A NEVEZO O C'HOUMANANT ARAOK NEDELEG
A C'HELLO HOR PAEA HERVEZ AR PRIZ KOZ : 13 LUR ;
GOUDE NEDELEG, O VEZA MA KERA PEP TRA, E VEZO
RED D'EOMP GOULENN 15 LUR OUZ AR GOUMANANTERIEÑ
A ZO O CHOM E BREIZ ; 18 LUR OUZ AR RE A ZO E FRANS
HAG ER BROIOU STAG OUTI HA 22 LUR OUZ AR RE ALL A
ZO O CHOM ER BROIOU ESTREN.

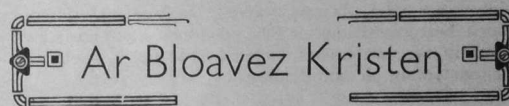
TAOLENN AR MIZ

Ar bloavez kristen	441
Eun dra hepken a zo ret !	445
Evit ma vo eürus ar vugale eo ret	453
O pebez burzud a welan !... ..	460
Kastell Keryann	462
E Berder	465
Eun distro lous	466
Keleier ar Miz	471
Cadets de Bretagne	476
Taolenn 1936	478

72^{vet} BLOAVEZ — Nⁿⁿ 12

MIZ KERZU 1936

FEIZ HA BREIZ

LODENN GENTA

AR BLOAVEZ KRISTEN

1. — Petra eo ar bloavez kristen ?

Ar c'hiz a zo da henvel « bloavez kristen », ar bloaz o tremen gant an « amzeriou », ar « gouelioù » a gaver ennan, hag a zo bet savet gant hor Mamm zantel an Iliz, evit enori Doue ha santelaat eneoù ar gristenien.

2. — Pegouls e tigor ar bloavez kristen ?

Wardro an deiz kenta a viz kerzu, gant sul kenta an Asvent.

2. — Penaos eo rannet ?

E diou lodenn vras eo rannet : lodenn an « amzeriou », ha lodenn « ar zent ». Pep hini eus an diou lodenn-man, a zo evel eur « gurunenn ».

4. — Perak e livirit evel eur « gurunenn » ?

Dre zismegans, ar Juzevien a lakeas gwechall war benn Hor Salver, eur gurunenn-spenn ; dre zoujans, an Iliz a ginnik, hiviziken, d'He Mestr, eur gurunenn all, graet gant danvez ar gouelioù kristen.

5. — Peseurt gouelioù a gaver e kurunenn an amzeriou ?

Ar goueliou a ra d'eomp sonjal e misteriou ar relijion, hag e buhez Hor Salver Jezus-Krist.

6. — **Hag e « kurunenn ar zent » ?**

Eman ar goueliou savet gant an Iliz en enor d'ar Werc'hez Vari, ha d'ar Zent. Evit kristenien Breiz, eun dudi e vezo kana, da zeiz o gouel, meuleudi ar seiz sant bras o deus gwrizienet ar Feiz e kalonou o zud koz : sant Korantin, sant Paol, sant Tugdual, sant Brieg, sant Samson, sant Malo ha sant Pader'n.

KURUNENN AN « AMZERIOU »

7. — **Perag eo bet graet « kurunenn an amzeriou » ?**

Evit rei tro d'ar gristenien da lida misteriou ar relijion, dreist-holl, misteriou buhez Hor Salver Jezus-Krist ; hag evit ma kresko en eneo buhez ar c'hras, ar vuhez divin, a ra d'an den beva en eun doare santel, e karantez hag e doujans Doue.

8. — **Ouspenn taolennou a skouer vat eo eta goueliou ar bloavez kristen ?**

A dra 'zur ! Ar pal da dizout eo kemeret eul lodenn eus ar frouez dispar a zo evit an ene e pep hini eus misteriou ar relijion gristen.

9. — **Ha lodenna 'c'heller kurunenn an « amzeriou » ?**

Ya, kaout a c'heller enni : amzer Nedeleg, hag amzer Fask.

10. — **Petra gaver e « amzer Nedeleg » ?**

An Asvent, goueliou Nedeleg, ha goueliou ar Rouaned.

11. — **Hag en amzer Fask ?**

E kaver ar Septuajezim, ar C'horaiz, Pask, ar Pante-kost.

AMZER NEDELEG

A) AMZER AN ASVENT

11. — **Petra eo an Asvent ?**

Eur pennad eus ar bloavez kristen ; peder sulvez a

zo ennan, ha merka a reont ar pevar mil bloaz a dremenas an dud « azezet e tenvalijenn ar maro », o c'hortoz ma tiskenfe war an douar ar Zalver, prometet gant Doue, da Adam ha da Eva, goude o f.c'hed : ar pec'hed orijinel.

12. — **E petra eo mat sonjal epad an Asvent ?**

An Iliz a gemenn d'he bugale en em rei d'ar bedenn ha d'ar binijenn, en em brepari da rei digemer vat da Jezuz en o ene, dre ar gomunion. Evit-se e lavar d'ezo sonjal e klemmou, hirvoudou, hag huanadennou an diouganerien gwechall : ar Brofeted ; e komzou sant Yann Vadezour ; hag e distro diweza ar Zalver, da fin ar bed.

13. — **Penaos e tiskouez an Iliz he menoz ?**

Dre he c'hanaouennou, evel ar « *Rorate cœli* », « *Nen-vou*, roit ar gliz, Koumoul skuillit an « *Hini just* » ; Ra g'hlido ar Zalver ! » dre ar gwiskamant glaz-ruz a zougo ar veleien oc'h oferenna ; o chom hep kana ar « *Gloria in excelsis* », hag e meur a zoare all.

B) GOUEL NEDELEG

14. — **Pere eo misteriou goueliou Nedeleg ?**

Goueliou Nedeleg a ra d'eomp sonjal e ginivelez Jezuz-Krist, gwir Vab-Doue, ha gwir den, e kraouig Betleem, hag er weladenn gaer a reas d'Ezan ar Bastored, en hano ar Juzevien, ha diwezatoc'h ar Rouaned, en hano ar poblou pañan.

15. — **Perak e lavar ar beleg teir oferenn deiz gouel Nedeleg ?**

Dre an oferenn genta, oferenn hanter-noz, ken c'houek da galon ar gristenien fur, an Iliz a fell d'ezi enori Jezuz, ar C'hrist, an Aotrou, o tont war an douar da savetei an dud ;

dre an eil oferenn, oferenn goulou-deiz, e teu da enori Jezuz, o tiskenn en eneo, d'o maga, d'o santelaat ;

dre an trede oferenn, oferenn an deiz, e kan meuleudi Jezuz, eil personach an Dreinded-sakr, gwir Vab-Doue, a holl-viskoaz.

16. — Perak eo deuet Jezuz etouez an dud e stumm eur c'hrouadurig dister, paouroc'h eget ar paoura ?

Evit deski d'ezo dont davetan hep aon, — ha kaout istim evit ar baourentez hag holl boaniou ar bed.

17. — Penaos en em brepari d'ar gouel-man ?

O vont da govez ha da gomunia.

GOUEL AR « SIRKONSIZION »

18. — Petra eo gouel ar Sirkonsizion ?

Ar gouel-man, a zigor eur bloaz nevez, a zigas da sonj eus an deiz ma roas Jezuz eun nebeut eus e wad evit senti ouz lezenn Moizez. D'an eizvet devez goude e c'hini-velez, evel bugale all ar Juzevien, Jezuz, daoust ma n'oa ket red d'ezan plega d'al lid poanius-se, e voe merket; war e gorf, hag e resevas an hano a Salver; rak, ar ger Jezuz, e yez pobl Israel, a ziniñ Salver.

19. — Petra ra ar gristenien vat da zeiz kenta ar bloaz ?

Goulenn ar c'hras da veva bemdez en eun doare kristen ha santel, ha da vont eun deiz d'ar baradoz.

Y. G.

Eun dra hepken a zo ret

PEP DEN A DLE KAOUT PEADRA

Komzou diweza e wreg a skoas doun e kalon Eozenn. Gwelout a rae ez oa penn-abeg eus ar c'hla-c'har a boueze warni. Hen ive, e ve bet gwelloc'h gantan kenderc'hel da veva war zouar Kervrao. Met chom eno hep gellout kaout peadra da vaga ha da skolia e familh, hep gellout marteze paea e C'houel-Mikêl n'oa ket diouz e zoare. Ha c'hoaz priz ar ferm a vije kresket adaleg ar bloavez 1933 evid eur marc'had nao bloaz nevez.

Ar paour kêz den a voe lakêd tremen nec'het. Gwir eo eur mignon bennak, en ezomm eveldan, en deus bet klevet o lavarout :

*Beva 'zo ret,
Paea n'eo ket.*

Met eur seurd lavar ne dae ket d'e goustianz eun, rak an den a rank paea hervez e c'halloud, met penaos muzula ar galloud-se ? Koulskoude eun den hag a c'houarn e vuhez diouz ar furnez a dlefe gellout beva en eun doare dereat, sevel e familh hag espern peadra evit tremen e gozni ha rei tro d'e vugale da c'hounid o buhez.

Siouaz ! siouaz ! an amzer e vevomp enni a zo kriz meurbet dre m'eo ampoezonet gant froudennoù pagan. Petra glac'harusoc'h eget gwelout tud o tua gand an naon epad ma tever dre ar bed bagoniadou ed, kafe hag all ? War ar poent-se e ve gellet skriva traou skrijus meurbet. N'eo ket eur c'hristen a c'hellfe gouzanv pelloc'h eur stad ken disleal ha ker reuzeudik. Selaou a ray mouez an Iliz ha he zikour a ray da skigna muioc'h a justiz etouez an dud.

Sklêr eo, pep tra a zo da Zoue ha Doue a fell d'ezan o defe an holl ar pezh 'zo ret evit beva ervat. N'eo ket eta hervez e volontez, o defe lod o c'hraban war ar pep brasa

eus pinvidigeziou ar bed ha n'o defe lod all netra kouls lavarout.

Ar peadra en deus pep hini, m'eo deut dre an hent eeun, a zo fiziet ennan gant Doue evit Doue evit m'en em zervicho anezan, da genta, evitan c-unan, ha, goudeze, evid ar re o deus ezomm beza sikouret. Ha n'eo ket ar garantez hepken a gemenn kement-se, met ar justiz. O welout peger gwallegaset eo ar justiz, en deiz a hirio, dre ar bed, hon Tad Santel ar Pab, glac'haret holl, en deus savet e vouez evid embann n'eo ket leal e ve war an douar eun dournad tud pinvidik hag eur mor a dud ezommek.... Kaout, emezan, eun niver bras a beorien, en eun tu, hag en tu all eun niver bihan a voundianed karget a beadra divent a ziskouez splann ez eo ar madou, krouet kement diouz an druilh en hon amzer a izinerez, rannet en eun doare fall... Ret eo ober pep tra evit ma vo, hiviziken da vihana, al lodenn vadou, berniet e daouarn ar binvidien, digaset da eur muzul tostoc'h d'ar justiz ha n'o devezo ar vicherourien peadra awalc'h. »

Ar gelennadurez-se deuet a gen uhel a damall, ne-beutoc'h heman pe henhont eget an doare m'eo rannet ha gouarnet ar madou war an douar en hon amzer. Eun darn vras a dud o c'hlaouri gand an naon hag eul lodennig all beuzet en o feadra, setu an dizurz e sko warnan hon Tad santel gant komzou ker skedus ha ken n'uzus. Da bep-hini ac'hanomp da eeuna hor c'houstianz diouz ar sklerijenn-ze ha da boagna ma vo muioc'h a justiz dre ar bed.

Rak, sankomp doun ar wirionez-man en hor penn, bolontez Doue hag an Iliz eo tenna an holl eus an dienez. Leon XIII a c'houlenn « ésat d'ar paour an dro da brene leve » : kement labourer a volonte vat a dle beza perc'henn eun dra bennak, evit ma vo evelse e vuhez hag hini e vugale e savete hag evit ma c'hello kemerout, evel ma tere, preder ouz e ene, ober pep tra evit beza santel er bed-man hag eürus er baradoz.

Mar deus kement a freuz hag a reustlerez dre ar bed eo dre ma stag an dud o daoulagad ouz madou an douar elec'h sevel o spered hag o c'halon war-zu an Nenv, eo

dre ma ne raer ket van awalc'h ouz komz Hor Zalver : « Eun dra hepken a zo ret », savetei an ene.

Ma ne glask ket tud eur vro rouantelez Doue hag e justiz, e klaskint an danvez hag alies n'eus forz dre be hent, ha setu lod pinvidik mor ha lod all, ar re-man nive-rus meurbet, paour-lazar; setu eun dizurz spontus er vrozze. Hirio ne welomp nemet re frêz peger gwir eo al lavar-riou-ze.

*
**

EUR FAMILH ER GLAC'HAR

Ma ve bet muioc'h a justiz, Eozenn ar Raglan n'en defe ket selaouet ken trum e vignon Loiz ar Blenveg, n'en defe ket harluet e familh eus douar Kervrao. Met o klevout e c'helle gant nebeut a labour gounit bep miz eun dournad mat a vilhiji e labour ar Porz, Eozenn a voe toullat hag a glaskas raktal mont ebarz. Kemeret e voe.

Da C'houel-Mikêl 1932, atant Kervrao a voe lavaret kenavo d'ezi, met ne voe ket hep daelou. Anna Lagadglaz, pried Eozenn ar Raglan, a voe enkrezet-maro o vont da jom e kêr Brest. Gwelloc'h oa ganti beva er baourentez e parrez he badiziant eget beva e kreiz ar madou bras etouez kêriz. N'eo ket evit mirout da grenn pa zonje er skoueriou fall a noaz ouz an ene er c'hêriou, pa zonje en droug a verra enno kement a vuhezioù.

N'oa ket bras an ti a dlee goudori ar familh dibar-reziet hag ar ru m'edo warni a oa enk meurbet. Ma ve bet c'hoaz eul liorzic e kichen evit laouenât ar galon gand ar bleuniou a bep seurd a ve gwelst ennan o lintra! Met nann, ti Eozenn ne oa nemet eur c'hoz tiig, eur c'hoz tiig moug! Gellat en devije kaout digor en eun ti bras, met en trede estaj hepken !

En eun ti dister, diwar eo e tlee Anna Lagadglaz tremen ar peurrest eus he buhez : eus ar beure beteg an noz he devoa bemdez traou awalc'h da ober o kempenn ar vugale, o tresa ar gweleou, oc'h aoza ar prejou....

Eozenn a ziskenne er Porz evid e labour a gave skanv meurbet ha tridal a rae e galon pa zigase e goumanant d'e bried bep pemzek devez. A drugare Doue, ne rae ket

evel hiniennou eus e gompagnoned a rede an ostaleriou hag a forane, hep tuez ouz o gwreg hag o bugale, eur c'halz eus o gounidigez.

An diou verc'h kosa a c'houneze o bara en eur stal labour hag a deue war eeun d'ar gear kerkent ha m'oa echu o dervez hervez gourc'hemennou o zud. Ar pemp krouadur a zeue da c'houde, daou vab ha teir faotrez, a zaremprede ar skoliou kristen. An trede eus ar vugale a oa war an hent da vont da veleg hag a studie er skolañ. An daou vihana a jome gand ar vamm er gear.

Er miziou kenta ar familh a en em blijje awalc'h er vuhez nevez, nemet ar vamm ne ehane da gaout keuz d'he buhez gwec'hall : ne c'helle ankounac'hât Kervrao. E miz meurzh 1933, Anna a gouezas klanv ha dare oa bet zoken d'ezhi mervel ; ar medisin a gemennas d'ezhi mont da ziskuiza war ar maez epad eur miz, pa voe warnez beza pare.

Eozenn en devoa daou vignon mat o labourat er Porz, daou vignon hag a oa krenv en o feiz eveldan ha leun a nerz-kalon evid ober vad d'ar re all. A-unan gand beleien ar barrez m'oant o chom enni e poagnent da ober da rouantelez Doue en em astean etouez labourerien ar Porz. Eus ar re-man ez oa kommunisted, sosialisted hag e veze alies war o muzellou tamellerez e gaou diwar-benn ar relijion hag ar veleien.

Eozenn, barrek war e gredennoù, a ouie respount d'ezo gant karantez ha gant nerz, diskouez d'ezo n'eus nemet unan hag a garie, e gwirionez, ar bobl, Jezuz-Krist, hag a glaske he mad e pep tra. Eozenn en devoa eur spered kaer hag a gomze en eun doare helavar ha dudius : gounit a reas eneoù d'an Aviel dre e zousder, dre ar wirionez a skede en e vuhez hag en e gomzou. Pa gleve komzou ha ne c'helle ket respount d'ezo, Eozenn a studie ; ha, dreist-holl evid kaout sklerijenn leun, ez ae da welout beleien e barrez ha da c'houlenn diganto skoazell.

Ar boan vrasa en devoa, Eozenn, etouez oberourien ar Porz oa gwelout unan bennak eus ar goueriated o laoskât en o feiz, o selaou zoken gand plijadur komzou touellus ar zosialisted ha koulskoude ar re-ze a oa alies dleour

da eur beleg da veza gellet mont er Porz. Eozenn, neuze, a zonje ez oa gwelloc'h d'ar goueriated klouar en o feiz chom da c'hounit o buhez hag o baradoz el labour douar. Breman, pa wel ar riskl eman ennan an ene er c'hêriou, en deuz keuz da veza kuiteet Kervrao, dreist-holl pa zonj e mad e vugale.

Droug a c'hell en em gaout buanoc'h gand ar c'horf hag an ene er c'hêriou. Siouaz ! Eozenn ne zaleas da amproui kement-se. E wreg, goude c'houec'h miz tremenet e Brest, a gouezas klanv hag ar medisin a lavaras e teue he c'hlenved eus he doare nevez da veza. N'en devoa ket c'hoaz tremenet bloaz e kêr, pa varvas ar bugel bihana sammet gand an « tuberkuloz ». E miz mezeven 1934, Loiza, eur plac'h yaouank fur meurbet, he devoa meur a wech lavaret d'he c'hoar teurel evez ouz eur plac'h yaouank a laboure en hevelep ti ganti hag a oa he hano Teodorin Strinkella. « Hounnez, eme Loiza, a zo brein he c'halon ha lous he zeod ; n'eus nemet gwelout he doareoù ha klevout he c'homzou evid her gouzout.

— Ya, gwir a leveres, va c'hoar, abaoe ma tarampredan Teodorin, ez an da fall.

E stourmajou a zo ne vez gounezet an trec'h nemet o tec'hout ; evelse ar c'hlanded ne vez diwallet nemet oc'h he mirout ouz kement êzenn ampoezonet hag an hini a zarempred tud vrein a deu peurliesas da veza e-unan brein :

*An hini a laka e viz en tan
A zo sur da veza skotet gantan.*

Meur a wech he zad en devoa lavaret da Vadalenn ar Raglan teurel evez ouz ar c'hompagnunezioù divalo, met ar verc'h, liammet ma 'z oa gand he youlou direiz hag ijin an drouk-spered, ne rae van hag a gendalc'he da ampoezoni he ene. N'en em blijje mui tamm etouez he zud ; atao e veze tenva he fenn ha ne ziskoueze begad karantez da hini eus he c'herent :

*A dôl karantez d'an traon.
Prenv an dic'hlanded er galon*

Redek a rae war-lec'h follentezioù ar bed, ar verc'h

paour, o klask an eurusted ha dre ma 'z ae an eurusted a bellae :

*Ar plijadureziou d'vezet
A jach ganto kalz anken ha morc'hed.*

Madalenn ar Raglan a oa gwalleurus hag a daole he zud er brasa glac'har.

TALVOUDEGEZ AR ZAKRIFIS

Anna Lagadglaz ne baoueze da zonzjal en he merc'h ha da bedi eviti : pet ha pet gwech bemdez e taouline e harz Krist ar groaz o skuilh daelou puilh hag o c'houlenn ma tistrofe he c'hrouadur paour dihenchet d'ar mad !

Loïza, dreist-holl, he devoa truez ouz ene he c'hoar, ouz ene Teodorin Strinkella. Loïza a oa eun èlig a c'hlanded hag a garantez. Abaoue daou viz edo, da viz meurzh 1934, en Emgleo ar Micherourezed yaouank katolik hag e poagne muioc'h mui da zigas tud he stad da Jezuz-Krist : gounezet he devoa beteg-hen diou anezo.

Pebez rann-galon evit Loïza gwelout he c'hoar garet o klouarât en he deveriou a zevostion, o pellât muioc'h mui an eil diouz egile an deiziou ma 'z ae da govez ha da gommunia ! Eviti a yae an aliesha ma c'helle da reseo he Doue : d'ar bemp-war-nugent a viz meurzh, daoulinet dirag eur skeudenn d'ar Werc'hez, ar plac'hig a reas ar bedenn-man : « O Gwerc'hez Vari, va Mamm, c'houi hag a gar digemerout ar bec'herien, ho pet truez ouz va c'hoar garet Madalenn hag ouz Teodorin ; skoît gant kleze ho karantez war o c'halon, evit ma teuint o diou da ouela war o fec'hejou ha da ren eur vuhez santel ; o ! goulennit ar c'hras-se digant Jezuz, ho Mab trugarezus, dre garantez evit va mamm a zo ken enkrezet o welout he merc'h en argoll ; kinnig a ran va buhez e sakrifis evit kaout ar c'hras-se. O ! va zelaouit, va Mamm venniget. »

Miz ebrel n'oa ket c'hoaz echu ma taole Loïza he genaouajou gwad kenta : Doue n'en devoa ket grêt skouarn vouzar ouz he fedenn. Setu hi gourvezet breman war aoter he zakrifis, he c'halon leun a levez, rak kredi a rae start e vefe hep dale selaouet he fedenn penn-da-benn.

Er miziou kenta ma vevas er sanatorium e teuas gwellaenn e yec'hed Loïza ar Raglan, met n'he devoa an distera fizians da barea. Eur vuhez poanuis eo beza klanv epad hir-amzer ha beva etouez klanvidi ; Loïza a veze bepred laouen ; dre he c'homzou fentus ha fur e rae vad d'an dud a oa endro d'ezi. A vare da vare e skrive lizeri d'he zud evid o c'hennerza ; skriva a rae dreist-holl d'he c'hoar Madalenn evid he dougenn da ren eur vuhez fur ha santel. Daoust da-ze, Madalenn a jome kaledet.

Doue a dlee skei eun taol warni evid he dihuna ha he gounid d'Ezan. D'ar pemp-war-nugent a viz mae 1935 e teuas eul lizer eus ar sanatorium evit kemenn da Eozenn ar Raglan ez oa eur fallaenn vras e yec'hed e verc'h. Raktal an tad a redas d'he gwelout ; ar vamm n'her gelle ket, rak klanv oa d'an ampoent : abaoe ar gwall-varrad he devoa he hejet pa oa nevez-êt e kêr, n'oa mui deuet war he zu.

Oc'h en em gaout e kichen e verc'h, her c'havas toc'hor ; a vec'h e c'hellas hi anaout he zad, a vec'h he devoa nerz awalc'h evit diskouez d'ezan eul lizer a c'heller lenn war he c'holoenn ar c'homzou : da va c'hoar garet Madalenn. Nebeut deveziou a-c'houdevez, Loïza a varve gand eur mousc'hoarz dudius war he muzellou. Met pebez kroaz evid ar familh ! D'ar c'helou glac'harus, an holl a ouelas dourek, an holl nemet Madalenn : ar paour kêz maouez a oa deut da veza ken digalon !

Goude m'oa bet diskennet Loïza er bez, Eozenn ar Raglan a c'halvas Madalenn d'e gichen hag a roas d'ezi lizer Loïza. Madalenn a jomas a-zav hag a lennas :

« Va Madalenn garet,

« Pa lenni ar c'homzou-man, ne vezin mui war an douar : èt e vezin d'ar bed all. Edoug an deiziou m'oun bet aman er sanatorium n'em eus ehanet da zonzjal enout va c'hoar garet, da zonzjal en da ene out bet didruez a-walc'h evid e stlapa e bouilhienn ar pec'hed. Va c'harantez evitan a zo ker bras m'em eus d'ar 25 a viz meurzh 1934 kinniget va buhez e sakrifis da Jezuz evit ma teui ennout da unan ha da zelaou gras Doue a c'houlenn di-

ganez distrei d'ar mad ha beva er vertuz. Lavar da Deodorin em eus grêt an hevelep sakrifis evit ma teuy da garout Jezuz. O ! sonjit n'eus nemet eun dra ret evidomp hag an nesa, gounid ar baradoz. A galon vat eo e roan va buhez evidoc'h, eneo dasprenet gand gwad va Jezuz, deuit davetan, o ! deuit ! kenavo er baradoz. »

Madalenn a zantas he c'halon o frailha, an dour a zivere puilh eus he daoulagad. Distrei a reas raktal war bez he c'hoar hag e veze klevet oc'h hirvoudi : « O Loïza, va c'hoar vadelezes, pardon . . . , pardon da veza bet fall en da genver . . . , bennoz, mil bennoz d'it da veza va c'haret kement . . . »

Madalenn a zistroas ker kalonek d'ar mad ma c'hoanteas ganti kuitât evid atao ar bed. Dre he fedennou, dre lizer he c'hoar e tiframmas diouz skilfou Satan he mignonez Teodorin Strinkella.

EOZENN AR RAGLAN A ZISTRO DA GOUER

Distro Madalenn a skuilhas e ene he mamm eul levezenez zispar, al levezenez ziveza he devoa war an douar-man. Anna Lagadglaz a voe ken dismantret gand ar poaniou ma vevas eur miz hepken goude maro he merc'h Loïza hag araok mervel he geriou diweza d'he zud oa : « Dalec'hit sonj mat, eun dra hepken a zo ret, savetei an ene. »

Eozenn ar Raglan a gomprenas ker koulz ar c'homzou-ze ma lakeas en e benn kuitât kêr ha klask eun atant evitan hag e vugale en e barrez koz.

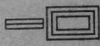
Da C'houel-Mikêl 1935 e tistroe d'e barrez, en eur ferm bras awalc'h evit rei labour ha bara d'ar seiz krouadur a jome gantan. Hiviziken, Eozenn ar Raglan a boagn muioc'h eget biskoaz da lakât da skedi en e vuhez hag hini e vugale komzou hor Zalver : « Klaskit araok pep tra rouantelez Doue hag e justiz hag an traou all a vezo roet d'eoc'h war ar marc'had. »

Familh Anna Lagadglaz ne ankounac'haio biken ar c'homzou diweza a oa klevet o koueza eus he muzelloù :

« Eun dra hepken a zo ret, savetei an ene. »

Adrian VRENGOULOU.

Evit ma vo eürus ar
vugale eo ret...

II. — GOUZOUT O C'HAROUT

Displeget hon eus, diagent, ez eo bras meurbet ar bugel. Hiviziken, dre anaout splannoc'h e vrasder, e vezo êsoc'h d'eomp e garout. Koulskoude, evid e garout hervez Doue, ez eo talvoudek bras kaout c'hoaz sklerijenn, klevout eur ger diwarbenn petra eo ar garantez ha penaos he lakât da skedi war ar vugale.

ANAVEZOMP MAT PETRA EO KAROUT

Evit mont d'ar baradoz eo ret karout Doue hag an nesa; ar hini n'en deus ket a garantez ennan ne deo netra, ne dalv netra, ne deo nemet danvez-tan evid an ifern.

N'eus nemet ar garantez wirion, ar vertuz dudius silet gant Doue en hon ene hag a ra d'eomp beza unanet gand hor C'hrouer, kemerout perz en e vuhez, beza henvel outan, bugel ha mignon d'ezan, ha beza din d'e welout eun deiz e gloar an nevou.

Dre ar garantez, an ene ne glask nemet ober kement a fell da Zoue; gouzout a ra

« Kaera gounid d'an den er bed
« 'Zo karout Doue, beza karet. »

Evitan, e blijadur eo sonjal en e Vestr bras muia karet, selaou e vouez a gomz en e galon, en Aviel, er c'hanaouennoù santel; evitan

« Kaera kanaouenn 'zo er bed
« A zo mouez ar muia-karet. »

Ha dre-ze ne jom ket d'en em jala gant traou didalvez ar bed, rak

« Nemet karout Doue hag heulia e lezenn
« Kement tra 'zo er bed, evel skend, a dremen. »

Ar c'hristen mat a c'hoar ive ez eo karout Doue hag heulia e lezenn ober vad d'an nesa :

« Ar wir garantez 'zo eun tan
« Ha ne c'hell beva e-unan. »

Bez' ez eo eun nerz a en em skign anezi hoc'h-unan.

Evel al loar, sklerijennet gand an heol, a zeu, d'he zro, da sklerijenna an douar, evelse ive an den a zo karantez Doue ennan a ra d'ar garantez-se skedi war e vreudeur, evid o dougenn d'ar wirionez, d'ar mad ha d'an eürusted. E gwirionez, n'eus ket a garantez Doue en ene ma n'en deus ket a garantez evid an nesa :

« En em garomp an eil egile, eme sant Yann, rak ar garantez a zired a Zoue... Ma en em garomp kenetreomp, Doue a jom en-nomp hag e garantez a zo parfet en hor c'halonou... An hini a jom er garantez a jom e Doue ha Doue ennan. » (I. Yann IV, 7, 12, 16). Rak-se, eo ret d'eomp karout hon nesa, hag e garout evel bugel da Zoue en eur boagna da rei d'ezan ar pezh a fell da Zoue. Karout an nesa eo eta e zikour da anaout bepred gwelloc'h an Holl-C'haloudek ha d'E zervicha c'houekoc'h c'houeka.

An dever bras-se a zell, dreist-holl, ouz an tad hag ar vamm galvet gant Doue da zevel bugale evitan.

AN DOARE EVID AR GERENT DA GAROUT O BUGALE

Peurvuia ar gerent a zeblant d'ezo e c'houzont karout o bugale, ha padal, ar re-man a zo alies savet fall.

Kenta dever ar gerent, evit ma c'hellint ober eürusted o ziad, eo beza santel : an eürusted ne deu nemet diwar santelez. Hogen sklêr eo

« Ne c'hellan ober vad da zen
« Nemet, va-unan, mat e ven. »

Tadou ha mammou, ha kizellet doun ho peus en ho kalon ar wirionez-se? Ma ne gerz ket ho pugale divrall war an hent eeun, daoust ha n'ho peus ket d'en em damall hoc'h unan ? Evit ma reno Doue war ho familh, evit ma vo ho pugale santel hag eürus, araok pep tra, karit Doue a greiz ho kalon ha roit skouer vat endro d'eooc'h. Da eur vamm hag a deus eun deiz da c'houlenn digantan penaos digas he mab war an hent mat, Persoun santel Aoz ne respountas nemet ar ger-man : « Bezit santel ».

Eun tad, eur vamm hag a gar, e gwirionez, o bugale a dle beza aketus bepred d'en em zantelât ha da giannig dalc'hmat da Zoue evid o zud ar poaniou o deus da ziwaska en o stad. Ma sonjfont e kements-e, nag a vad e rafent, pegwir, eme santez Tereza a

Mabig Jezuz, « ar boan hepken da zastum eur spilhen dre garantez evit Doue a zo a-walc'h evit savetei eun ene ». Tadou ha mammou, bevit ha kreskit eta bepred gwella ma c'hellit e gras an Aotrou dre garantez evid ho pugale.

Ar garantez-man a dle beza birvidik, krenv, ledan ha doun.

KARANTEZ VIRVIDIK EVID AR VUGALE

Karantez virvidik evid ar vugale. Kalon an tad hag ar vamm a dle beza evel eun oaled pe eun aoter a zev bepred warno eur tan lugernus evit sklerijenna ha tomma o re vihan. Netra truezusoc'h eget eur familh ne sked ket enni heol dudius ar garantez ! Kalon ar gerent ne garont ket a zo eur galon sklaset : eur galon varo. Hon tud koz, ker gouizieh ha ker skiantek, a embanne ar wirionez-se dre ar c'homzou-man :

« Karout a zo mat ha chom hep karout c'houero :
« Ar galon na gar ket 'zo eur galon varo. »

Nag ez int da glemm ar vugale o deus eun tad, eur vamm a zo goulo o ene eus karantez Doue ! Ne dint ket eur vamm nag eun tad gwirion, rak ne c'hellont ket rei d'ezo ar madou gouest d'ober o eürusted. Pedomp evit ma ne vo ket en hor bro tud ken euzus; pedomp evit ma vo gellet lavarout eus holl gerent Breiz, o deus war o fenn kurunenn ar garantez o lintra, hag e hentchont dre-ze o bugale warzu Doue hag an eürusted.

« Beza mat dirak Doue 'zo kaout eur gurunenn
« A strink, evel an heol, diouti sklerijenn », a zesk d'eomp ar fur; sklerijenn ha tommer ive.

Evid eun tad hag eur vamm, beza mat dirak Doue eo hentcha o bugale warzu ar baradoz e sklerijenn hag e tommer ar garantez; anez ar vertuz venniget-ze, ar vugale ne zavont ket yac'h nag a gorf nag a spered. Gwelit an torrad yer bihan ! Penaos e chomfent-i beo, penaos e kreskfent-i bras, ma n'o defe ket o mamm evid o blenia hag o zomma e gor he flunv ?

Ho tudouigou ive, tadou ha mammou, o deus ezomm eus gor ha sklerijenn ho karantez evit chom dibistik ha kreski en nerz hag er vertuziou, ha seulvui ho kalon a vo birvidik evel hini Jezuz, seulvui a vad a zigasoc'h en ho pugale. Pegen entanet eo kalon Har Zalver ! Pegement a youl en deus da zougen d'ar wirionez ha d'ar mad an holl ha dreist-holl an dud reuzeudik !

« Jerusalem, Jerusalem, eme Jezuz...., pet gwech em eus klasket boda da vugale evel ma tastum ar yar he laboused dindan he eskel ! » (Sant Vaze XXIII, 37). Pelec'h eman an tad, pelec'h eman ar vamm gristen ne boagnfent ket da dostat o c'halon muioc'h mui bemdez ouz hini ker madeleuz hor Zalver evit ma skedo en o buhez splannoc'h splanna lavar ar furnez :

« Eur vamm dener diwar he ziad

« Ne zistro kalon na lagad » ?

Met tan ar garantez, evit chom bepred beo er galon, a dle beza krenv.

KARANTEZ KRENV EVID AR VUGALE

Nag a gerent a jach war o bugale gwall-euriou dre ma n'o deus en o c'halon nemet eur c'hlaouennig tan : en o c'hichen o bugale o deus riou hag a bak gwall glenjejou, ken en o c'horf ken en o ene. Ne ket a vare da vare hepken eo e tle lugerni ha tomma tan karantez ar pennou a familh, met heb ehan, rak heb ehan ar c'hrouadur a dle beza harpet, dougennet warzu ar wirionez hag ar mad. Eur c'harr-dre-dan ha n'en deus nemet eur banne dour-tan da zevi ne yelo ket a-bell. Ar gerent ha n'o deus nemet eur begad karantez evid o bugale ne daint ket a bell war hent ar zantelez hag an eürusted ha war an hent-ze pa n'ez aer ket war arak e tistroer war ar c'hiz rak ouz krec'h e pign.

N'eo ket eta gand eun nebeut karantez eo e tle ar gerent ober hent gand o bugale warzu an nenv ; evid dougen o bugale di hag en em jacha o unan e tleont kaout eur garantez krenv. Krenv e vezo o c'harantez mar bez reizet diouz hini Doue, ha Doue e-unan a c'houlenn diganto beza henvel outan. Eun dra iskiz eo e ve digar o zud ouz o bugale, eun dra ken iskiz ma 'z a an Holl-C'halloudek betek lavarout : « Daoust hag eur vaouez a c'hell biskoaz ankounac'hât he bugel ? » Hag hen, hag a brezego d'eomp diwezatoch, dre c'henou e Vab, e tleomp en em garout evel m'en deus hor c'haret, da genderc'hel dre ar c'homzou-man : « Mat, hag e teufe eur vamm da ankounac'hât he bugel, evidoun-me n'hoc'h ankounac'hain ket. » (Ekkli XLVIII, 22).

Siouaz, tadou ha mammou, awechou dre falloni met alies dre leziregez, ne gemeront ket karantez Doue da skouer hag a zeu da zilezel o bugale kalz pe nebeut; tud reuzeudik ma 'z int, dre-ze, e

chachont ar c'harr war o c'hein ha war hini o bugale. Anken o deus da ziwaska, er bed-man zoken; n'eo ket heb abeg ec'h embann ar furnez :

« Tad ha mamm a zilez bugel

« A zo daonet a-raok mervel. »

Evit diarbenn eur seurd darvoud, eun tad hag eur vamm fur ne baouezint morse da grenvât o c'harantez dre ar bedenn ha dre ar zakramanchou. Harpet war galon Doue ne grenint ket dirag al labour; n'o devezo ket aon rag ar boan hag o daou e c'houezint ar veuleudi-man :

« Gwir garantez ne c'hoar kaout aon :

« Dreist kalon mamm, n'ez eus kalon. »

Gand eur garantez krenv, e skubint pell diouz o zi ar gamambrerez, ne gemerint ket o bugale evit braoigou, met enno e klaskint bepred, nann o fijadur o-unan, met gloar Doue. Evelse eus hini eus o bugale ne vezo gelllet lavarout :

« Bugel mounoun, bugel kollet,

« Magadenn da veza krouget. »

Gand eur garantez krenv, e stourmint hep fallgaloni ouz te-chou direiz pep krouadur, hen dougennint da zestum boaziou santel, e teskint d'ezan gounid eürusted dudius ar baradoz hag e c'hounezint o-unan an eürusted-se : d'an eneoù krenv er garantez, d'an eneoù a stourm dizamant outo o-unan evid ar mad eo rouantelez an nenv a lavar d'eomp hor Zalver. Ar garantez-se a dle en em astenn war bep hini eus ar vugale.

KARANTEZ LEDAN EVID AR VUGALE

An Aotrou Doue a gemenn d'ar gerent karout o bugale gwitibunan. Koulskoude, a-wechou, siouaz, e vez gwelet tud hag a ra muioc'h a stad ouz heman pe ouz henhont eus o re vihan. Gwasoc'h c'hoaz priejou a zo hag o deus nac'het ouz o bugale an distera karantez o stanka outo hent ar vuhez, o rei d'ezo taol ar maro. O torfed euzus ! Nag a bet, e Breiz zoken, a zo muntrerien bugale ha ne fell d'ezo nemet gwelout eur c'hrouadur pe zaou en o familh ! Da respount o devezo, hep dale, dirag ar Barner bras a wel pep tra hag a roy da bep hini hervez e oberou.

Goulennomp digant Doue ma vo holl familhou hor bro garet

familhou santel, ma vo an holl dadou hag an holl mammou leun a garantez evit pep hini eus o bugale. O c'halon, mar deo karget a garantez Doue, a zo ledan a-walc'h evit digemerout enni o familh a-bez. Gouzout a reont gened ar bugel a zo e gras Doue ennan ha nann e koanteri ar c'horf pe e lemmidigez ar spered. Doue eo a welfont er c'hrouadur, eo a garont ennan ha setu perak ouz pep hini e c'hellont anzav :

« Pa vec'h ken du hag ar mouar
« Gwenn kann oc'h d'an hini ho kar. »

Karantez ar gerent, kristenien start, a verv gand an youl da c'hounid ha da rei eneo da Jezuz-Krist; o c'halon a zo kel ledan ma teu da wir evito ar c'homzou-man :

« Tommder ar garantez ne zell ouz den na tra,
« Ouz pinvidig na paour, ouz brasa, bihana. »

Pep tra evit Doue, setu o ger hag o labour !

KARANTEZ ZOUN EVID AR VUGALE

Met karantez ar gerent, n'eus forz pegen ledan e ve, ne dle ket beza a ziwar c'horre; o c'harantez evid o bugale a rank beza gwrizienet ken doun en o c'halon ma ne c'hello nag an amzer na fallentez hini anezo he zenna; o c'harantez a heulio pep hini eus o bugale beteg ar maro, ha war o zremenvan o zonj diweza a vezo evit goulenn digant Doue santelât ha savetei o zud; zoken eus ar purkaor pe er baradoz ne ehanint da bedi evito. Rak

« Ar garantez evel Doue 'zo hir ha padus ;
« D'ar galon n'eus netra koulz, netra ker yac'hus. »

Entanet gand eun hevelep karantez, santez Monika ne baouezas da bedi ha da ouela, ken na deuas he mab Aogustin war hent ar wirionez hag ar vertuz. Skouer kaer evid an tadou hag ar mammou o deus eur mab pe eur verc'h dianket !

Karantez mamm sant Eozenn evitan a oa kizellet ken doun en he c'halon ma ne ehane da gelenn he mab evelhen : « O va mab, bevit en hevelep doare ma téuoc'h da veza eur zant. » Hag ar bugel a responte atao : « Her c'hask a ran bepred ha n'em eus mennad all ebet ». E youl a zeuas da wir ha diwezatoc'h e lavare da unan eus e vignoned : « Bale dre va roudou hag e klevi mouez va mamm ! » Mouez e vamm o teski d'ezan hent ar zantelez. Ta-

dou ha mammou, kaera meuleudi da eur vamm a-berz he bugel !

Evit ma c'helloc'h, kerent kristen, ober d'ho pugale ho meuli eun deiz, evel m'eo bet meulet e vamm gant sant Eozenn, poagnit hep morse fallgaloni da garout Doue hag ar Werc'hez eus a greiz hoc'h ene; neuze ho karantez evid ho familh a vezo birvidik, krenv, ledan ha doun.

Ouspenn en em erbedit alies ouz sant Eozenn, eur zant bras hag a zo patron Breiz, evit ma vo ho pugale holl santel hag eurus evel dan. Neuze e c'helloc'h, er bed-man ha dreist-holl er baradoz, unani ho mouez gand hini an elez stouet dirak gened dudius ho pugale evit kana d'ezo :

« Gant Doue en ho kalon, o bugale garet, na c'houi 'zo bras !
« Na c'houi 'zo kaer, o bugale garet, gant Doue en ho kalon !
« Gant Doue en ho kalon, o bugale garet, na c'houi 'zo pinvidik !
« Na c'houi 'zo galloudus, o bugale garet, gant Doue en ho kalon !

« Galloudus, pinvidik, kaer ha bras ez oc'h
« Evel Doue,

« Ar brasder, ar gened, ar mad, ar galloud,
« Hep muzul,

« Rak n'eo mui c'houi hepken a vev
« Met Doue ennoe'h.

« Da Zoue, gloar, enor ha bennoz
« A gantved da gantved

« Da veza roet d'eomp bugale

« Ker bras, ker kaer, ker pinvidik ha ker galloudus ! »

J.-M. F.

O pebez burzud a welan !...

KANTIK NEDELEG

(♩ = 96)

O pe-bez bur-zud a-we-lan
da Vet-le-em pa-ze-ro-dan
eur bu-gel war-ar plouz kous-ket
'n e gi-chen e Vamm daou-li-net

1. O pebez burzud a welan
Da Vetleem pa ziredan
Eur bugel war ar plouz kousket
'N e gichen e Vamm daoulinet.
2. E-tal ar Bugel, hon Salver,
'Man c'hoaz Josef, e dad mager ;
Ha pastored diwar ar maez ;
Hag en oabl, o kana, aelez.
3. Ha bez ez eo a renk uisel,
Daoust d'e baourentez, ar bugel ?
Hen eo Jezuz, gwir Vab Doue,
Hon Salver, hon Mestr, Hon Roue.
4. Doue ha den eo war-eun-dro,
Deut er bed d'ober eun tamm tro ;
Da vont d'e heul, deut d'hon gervel,
Hag evidomp deut da vervel.
5. Deut da baea 'vit ar pec'hed,
Da zidrona an drouk-spered,
Da rei d'imp peadra e-leiz,
Da vont d'ar Baradoz, eun deiz.
6. Gant ar c'hoant e vefemp holl sent,
Hoc'h eus diskouezet d'imp an hent ;
Diouz hon gwella ni a sento,
Ha d'an Nenvou, c'houi hon reno.
7. Ni 'heulio ervat ho lezenn,
Hag a zalc'ho start d'hon c'hredenn ;
O veva evel kristenien
E vimp eürus da viken.
8. Kentoc'h mervel a-raok an oad,
Eget dilezel an hent mat !
Gras d'imp neuze, mar bevomp pell,
D'ho karout bemdez bepred gwell.

(Tennet eus Kantikou eskopti Sant-Brieg ha Landreger,
adreizet gand an Aotrou Sklison).

Kastell Keryann

(KENDALC'H)

MERC'H Herry Olier ha Marc'harit Lanrivinon a zimezas gand eun den yaouank, leshanvet Barbier a Lanarnuz ; ho mab, Yann, a gemeras da bried Janed Parcevoux, ha pa varvas houman, ec'h eil-dimezas gant Janed a Gerzauzon.

Eur penher hebken a c'hanas d'ezo, Loïz, a deuas diwezatac'h da veza pinvidik mor. Yann Barbier, e dad, a venne kreski e vaner, pe lakat sevel, en e lec'h, eun all bravoc'h ; rollou al labouriou en devoa laket ober ; ar maner nevez a oa treset brao... war ar paper ! met, mervel a eure a-raok dont a-benn eus e venoz ; e vab hez greas goude e varo.

Loïz Barbier en devoa peadra ; penher e oa ive ; met, evelato, n'en divije ket gelllet sevel eur c'hastell ken kaer, panefe d'e eontr, breur e dad, Hamon Barbier. Hen-man a oa beleg, chaloni a enor eus iliz-veur Naoned, eus Kerne hag eus Leon ; kannad e oa ive e Stadou Breiz e Roazon ; Pinvidik e oa, rak kement hag e vreur en devoa bet, ha pa glevas e niz o lavaret hano diwarbenn sevel eur maner nevez e Keryann, e lavaras e kemerfe perz er mizou ; eun den brokus oa, hag en devoa kavet an doare-ze da zikour micherourien e vro, en eur rei labour d'an holl ! Kement hini a c'houlenne dont da labourat da Geryann, a veze digemeret raktal ! Ne veze kaset den ebet da vale ! hag e-pad dek vloaz ma padas al labour wardro ar c'hastell nevez e teuas tud, micherourien, eus pevar c'horr ar vro : mansounerien, kilvizien, liverien, kizellerien a gave eno labour diouz o micher ha paet mat e vezent, rak an Aotrou chaloni evel ma leverent, ne zelle ket ouz an arc'hant ; Italianed a deuas ive, zoken, unan bennak, met muia ma veze eo tud eus ar vro. Wardro ar bloaz 1560, e

voe peurechuet ar c'hastell ; atao ema en e zav ; war ar maner koz e oa bet savet.

Da vont ermêz eus ar c'hastell, e oa daou bont-gwint a zigore war ar c'hloz hag al liorzou, hag er penn all, dirag an daoulagad e veze gwelet diou renkad gwez kistin ; a-gleiz hag a zehou baliou gwez fao eus ar re gaera. Dre kein ar c'hastell e oa eur pont-gwint all da vont er c'hoad bras, en eur dremen dre ar vicunveg hag ar gomezenn ; eun droielleg eus ar re vrao a weled c'hoaz araok en em gaout er c'hoad, hag eur palez a gaved goudeze beteg al lenn ; pelloc'h c'hoaz, en tu all d'al lenn, eur c'hoad all en em astenne warzu hent Lesneven. E-kichen ar feunteun a weler demdost d'ar c'hastell, e oa eur vezenn-bin eus ar re deoa, a zo bet pilet d'ober plench da c'helei presbital koz Plouider.

Loïz Barbier, Aotrou Keryann, a varvas er bloavez 1595. Dimezet oa bet diou wech, evel e dad ; eus e wreg kenta, Franseza Morizur, en devoa bet eur mab, Fanch Barbier ; hag eus e eil gwreg, Janed a C'houzilhon-Kerno, en devoa bet eur mab all : Jakez Barbier : ar mab hena, Fanch, a jomas e Keryann ; egile, Jakez, a yeas eus ar gcar, a zimezas gant Glaodina Leskoat, hag o bugale a zalc'has leshano o mamm hag hini o zad ; ar ouenn anezo a zo beo atao ; o chom emaint e maner Leskefiou, e Pleyber-Krist : Barbier a Lescoët int leshanvet.

An hini a oa chomet e kastell e dud-koz, Fanch, a zimezas diou wech ive : da genta, gant Guillamed a Benmarc'h, a roas d'ezan eur verc'h Anna, a zimezas d'an oad a ugent vloaz gant Glaoda a Gergorlay ; d'an eil, e timezas gant Katell a C'hoesbriand : tri grouadur a c'hanas d'ezo : eur mab ha diou verc'h. Ar mab a voe hanvet Renan, ha war ar paperiou koz e lenner e oa eun dijentil eus ar re wella, eun den gwiziek, fur ha kalonek, bepred mat da rei. Gwelet mat e oa e lez ar rouaned Herry IV ha Loïz XIV, ha, dre anaoudegez-vat eo e voe roet d'ezan an hano hag ar gwiriou a varkiz war douar Keryann hag an tri maner all-man : Lanven, Rodalvez ha Traongurun, e-kichen Lesneven. Renan, dimezet da Franseza a Gelenn, en devoa eun toullad bugale ; eur mab

d'ezan, Renan eveltan, a oa yaouank c'hoaz pa grogas, eun dervez, an tan-gwall, er c'hastel !

E penn-kenta ar seitekved kantved oa : Ar vamm-goz, Katell a C'hoesbriand a oa beo d'ar poent-ze ; pa glevas hano eus an tan, e c'houlennas dioustu : « E pe lec'h eman va mab bihan ? — Er zal e lec'h m'eo kroget an tan ! » a voe respontet.

« Mat, emezi, taolit va mab bihan, dre ar prenestr, ha grit buan ! »

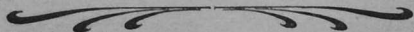
A drugare Doue e oue saveteet ar pôtr en eun doare diriskusoc'h ! Diwezatoc'h, e kemeras evit pried Franseza Parcevaux, eus maner Mezarnou, e Gwiniventer. Eur vaouez koant oa ; yaouank flamm oa ive, hag e karie en em ficha ! Bep sul, ez ae d'an oferenn-bred da Sant-Nouga, gwisket kaer, koant evel al loar ; an dud ne inoient ket o sellet outi, hag e veze graet « ar brinsez vrao » anezi ; deiz ar pardon e veze fichet kaeroc'h c'hoaz ! Ar zonz anezi a zo chomet pell etouez an dud, rak, pa veze gwelet eur plac'h pe eur vaouez yaouank bennak gwisket-klok ha mistr, e veze lavaret :

Kaer eo, war va menou,

Evel ar brinsez a Verzarnou !

Re droet oa an itron-man war an dilhad kaer ! Daoust m'oa pinvidik e reas dle, hag abenn eur pennad e rankas ober kempennoc'h ! Daou vab he devoa : ar c'hosa a varvas disher, egile n'en devoe nemed eur verc'h : Gabriella, a zimezas, er bloavezh 1689, gant markiz Koatans-cours.

T. A.

E BERDER

Kals en em blijan em enez,
Lec'h a beoc'h, neiz a levenez,
Unan eus brava bleun hor Bro ;
N'eo ket hir, na ledan, nebout he deus a dro ;
N'hen anavezan ket mat c'hoaz,
Rag, sonjit 'ta : ne vo nemet daou viz, warc'hoaz,
M'oun diskennet diouz torgenn Rom,
Evit dont e Berder da jom.

Da jom, daoust ha gwir eo ? Rag, na pet kwech, d'ar red,
Da bep mare, e vez d'in red,
Mont a gleiz, mont a zehou, a-dreuz Bro-C'hall ha Breiz,
Gant flamm ar wirionez a zougan doum em c'hreiz,
Hag a fell da Zoue e ve ivez douget

Kaer eo Rom, kaer meurbed,
Hag, a dra sur, n'eus ket er bed,
Tenzor burzudusoc'h na bravoc'h perlezenn ;
Ma, red eo hen anzañ, aman, em enezenn,
Muioc'h a zouder a gavan
Ha gant muioc'h a joa, bep mintin, e savan,
Eget er gêr santel em eus dreizi redet
Ha gant tud a beb bro a vez darempredet.

Arvestou hep o far a vez kavet, noz deiz,
Er c'hornig douar-man a Vreiz :
Dec'h diweza, en oabl, gant dudi, va spered
En deus gwelet Doue war dal aour ar stered ;
Dec'h ivez, en deliou a dride war ar gwez
Va skouarn a glevas eun ekleo euz e vouez
Dec'h, gant ar c'hoummou gwenn a lubane d'al loar,
Va zeod en deus kanet eur c'hantik kaer d'e c'hloar.

(Da gendec'hel).

Enez Berder, Larmor-Baden (Morbihan), 7-11-36.

J. L'HELGOUALC'H, O.M.I.

= Eun distro lous =

TRI oant, Yann, Job hag Herve, tri gamalad koz hag a veze gwelet, koulz lavaret bep sul, o kuzulikat an eil gant egile.

Mar d'oant tri bator evit ruilh ar boulou war blasenn ar vourc'h, n'oa ket o far, kennebeut, evit tenna troiou kamm d'an neb piou bennak a glaske lakaat e fri en o gwask.

Daoust d'ar vrud o devoa, abaoue pell, da stigma lasou-kroug ha gripedou, epad ar goanv, hag higennou, epad an hanv, biskoaz, an archerien, gant o holl isign, n'oant deuet a-benn da daoler o c'hraban warno.

An teodou fall a lavare e rankent beza diwallet gant paotred ar zabad.

Pe ez oa gwir, pe n'ez oa ket, gounidegez hon tri ganfart ne veze ket atao eus ar re zrusa. Kalz 'veze ranket galoupat evit paka nebeut. Loc'hat abred, diouz ar mintin, chom ermaez diwezat en noz, atao en aon da veza paket : Yann, Job hag Herve a gave, meur a wech, divlaz ha c'houero o flanedenn..

Ar gedon, al lapined, ar c'heveleged, ar siliou, an dluzed, pa ne c'hoantae ket ganto mont da domma war o fillig, a veze laosket warno mil malloz, ar pezh ne vire ket ouz al loenedigou paour-se da gousket e peoc'h.

Ouspenn eur wech, goude beza graet tro wenn, an tri orystal o devoa touet trei kein d'eur vicher hag a oa, emezo, eur vicher gac'het gant an diaoul... Met atao e kendalc'hent, ken egaret eget biskoaz, kement an tech a oa aet doun en o gwad.

D'al zul peurvuia, goude beza lipet meur a zaou wenedad, e ti Fanch ar marichal, e veze ditouret an taoliou da ober.

Kerkoulz hag o fater ec'h anavezent kement riboul ha kement gwenojenn a oa, a-hed ar gwaremioù hag al lanneier, evel ive an toullou m'en em blije ar muia enno ar pesked, a-hed ar gouerioù.

Eur zulvez hanv, eur pennad, war-lerc'h gousperou.

c'houlennfen ket gwelloc'h eget rei an dorn d'eoc'h d'ober o troiou. »

Goude eur zell an eil e daoulagad egile, hon tri louarn koz a respontas en eur vouez : Yann, Job hag Herve a oa, o zri, o tiviz e kichen tavarn Fanch ar marichal, pa zigouezas war al lec'h Per an urziou, leshanvet evelse, abalamour m'oa bet bloaz er c'hloerdi, ha ma lavared outan, en devoa resevet an urziou munut.

Per an urziou a anaveze mat ar vicher a rae ar baotred a oa dirazan. Sonjal a reas dioc'h-tu, n'eo ket kaoz foar Lakournan a c'helle beza ganto, met kaoz ar pesked.

Den all ebet ne gare kement ar pesked eget Per an urziou. Ar siliou fritet en amann a oa evitan eul lip e bao eus ar c'henta.

Alies awalc'h en devoa klasket, e unan, c'hoari gant higennou, met bep gwech en devoa graet kazeg hag ospenn oa eun den aonik kenan, en noz. Ken kalet ha gwirioneziou e feiz, e krede e galloud ar viltansou. Gouzout a rae, evit beza klevet kounta gant meur a hini, eo tost d'an dour peurvuia, eo e teuent da ober o zaoliou strobilnerezh.

« Alo, gwazed, a lavaras Per, o chom a-sav, brao e vezo mont d'ar foenneier en abardaez-man. » An tri gamalad ne faoutjont ket eur ger, hag o welet du o fennou. Per a anavezias en devoa skoet fall. Buan e troas e gaoz hag e tisklerias : « Gwall domma en deus graet hirio, eur banne ne rafe ket a zroug... » Kerkent ive an taliou a zederas hag an teodou a zistagellas.

Gwreg Fanch ar marichal a voe laouen o klevet he dor o tigeri, ha laouenoc'h c'hoaz o klevet Per an urziou o lavaret d'ezhi diskarga banneou bras.

Abaoue eun tachad a oa, Per en devoa c'hoant mont da heul an tri-ze hag o devoa brud da chacha d'ar gêr leun a draou lipous ha marc'had mat. Betek neuze n'en doa ket kredet goulenn diganto.

En deiz-se e sonj a oa graet.

En eur gimiada diouto, Per a lavaras, eun tammig mezek, « penaos, n'ho peus ket izomm eur mevel ? Ne

« Eo, eo Per, unan muioc'h a zo kalz, dreist-holl pa vez izomm da fardella d'an dour.. Ententet eo... En em gav emberr da zeg eur e traon Kerzulio. »

Endra ma kerze Per an urziou war-du e gêr, laouen evel eur pintig, o sonjal er siliou ne vankje ket da baka, en abardaez, Yann, Job hag Herve a c'hoarze ive en o jiletennou, en eur vale gant o hent :

« A ! evelse oa, ar beleg manket a felle d'ezan lakaat e fri etrezo, desket e vije d'ezan prena skiant diwar e goust.

« Fidandomen ! dizonet e vije, evit atao, diouz ar c'hoant dont d'o heul... »

N'edont ket hep gouzout pegen aonik oa o den ha pegen aes e sponta. Ar gwella oa da ober, oa eta rei d'ezan eur spontadenn a-zoare, eur spontadenn hag en defe sonj anezi edoug e vuhez.

Tri gwaz evel hon re, n'eo ket troiou a bep seurt eo a c'helle ober diouer d'ezo. Leun oa o sier.

Unan eus o re vraoa a dennjont er-maez.

Pegwir, Per a grede ken start er viltansou, perak ne rajent ket an neuz d'o lakaat da redet war e lerc'h ? Evit kuzat ar c'hoari, ec'h en em glevjont koulskoude d'e lezel araok da danva eun tammig o soucenn...

Debret gantan e goan, ha lennet e gazetenn, Per an urziou a gemeras hent Kerzulio, skanv e droad.

C'houez vat ar prajeier, nevez dieubet diouz o foenn, a hillige d'ezan e fronellou, endra ma valee.

An oabl, deuet d'en em c'holo, a zeblante beza mouget o c'houlou evit ma vije aesoc'h d'an douar kousket...

N'en devoe ket izomm da c'hedall pell e traon Kerzulio, e-unan, rak Yann, Job hag Herve en em gavas prestik, war e lerc'h, didrouz ha sioul evel logod.

Buan e voe roet e labour da bep hini.

Dre chans an traou a yeas en-dro evit ar gwella. Goude eun eur tremenet o lakaat hag o tenna an higen-nou, o labourat gant ar zailh ha gant ar boutog, hor pesketourien-noz a oa deuet abenn da daolr war al letour peadra evito da ober eur pred founnus ha saourus.

D'e lod, Per a voe roet d'ezan eur zilienn hag a boueze

tost d'eun hanter lur.

Eur foug, a c'heller kredi, a oa ennan o tistrei d'e vaner. Evit ar wech kenta, a zonje, n'eo ket fall. Piou oar, a lavare ennan e-unan, ha ne vezo ket gwelloc'h c'hoaz en dro a zeu ! Epad ma 'z ae dizoursi-meur, eus e gostez, an tri ganfard all a en em entente ive, evit distoupa d'ezan e benn...

Pa zigouezas d'ar yaou war-lerc'h, el lec'h m'oa bet merket d'ezan, Per an urziou a chomas souezet o welout Job en em gavet en e raok, hag e unan :

— Scll 'ta, Job, n'eus nemedout hirio, e pelec'h 'ta eman an daou all ?

— An daou all, a respontas Job, a zo kroget an diegi enno hag o deus kavet gwelloc'h mont da gêr ar c'halvez..., met gwaz a ze evito, muioc'h a draou a chomo ganeomp.

E keit-se an noz a oa deuet, ha ganti an denvalijenn.

Job ha Per a lakeas an higenou diouz tres o daouarn.

Per, koulskoude, a zalc'h tost d'e gamalad rak sonj ar viltansou a oa deuet en e spered hag eun tamm aon a groge ennan.

— Penaos Job, a c'houlennas Per, ha n'eo ket bet c'hoarvezet ganez morse gwelout netra dre aman o c'houloupat an noz ; gouzout a rez emaeomp harp e maner Kerlore, hag ar maneriou koz a zo brudet fall, te oar.

— Kas ar rembreerez eus da benn, en 'han Doue, a lavaras Job, oc'h ober an neuz da veza strafuilhet e-unan, goest out da zihuna paotred ar zabad araok ar poent, n'eus ket gwasoc'h a ouezez eget komz euz ar bleiz rak :

a bell pe a dost
e vez gwelet e lost.

Per a grene breman e anaon en e greiz.

D'an ampoent, evit gwir, e voe klevet eun trouz skintin o tont a-bell.

— Selaou Job, petra zo a-hont ?

— Randonenn, ma 'z out 'peus ket echu gant da storlok ; goest out da sponta ar sili ! ! !

Job, n'eo ket sonj ar sili eo a oa ken en e spered, rak o tiskenn eus an dorgenn, demdost da chapel Kerzulio, e

wele sklaer daou zra wenn ha lugernus o tont war-du ennan, e kleve kleierigou o sini, evel pa vijent dirollet.

Per ne c'hellas ket miret da grial :

—Va Doue, va Doue, sikour, sikour, emaint war-nomp !

— N'em boa ket lavaret d'it, eme Job, lost leue a zo ac'hanout, setu petra 'peus gounezet o kaozeal diwar-benn ar viltansou ; en taol-man, 'maomp kilhet ganto... Chacha nep a c'hello.

Hag o tiskleria kement-se e skaras ac'hano, evel pa vije bet peget an tan en e ziadrenv.

Per an urziou, prest da goll e alan, a glaskas mont war e lerc'h, met kaer en devoa hopal : « Job, Job, en han' Doue, chom d'am gortoz ». Job ne rae van hag a skoe atao araok.

Ar viltansou a oa breman war seuliou Per.

En e spont, heman reas eur paz fall hag a gouezas e kreiz ar c'houer, m'edo o vont da dreuzi.

Eur wech ziwezha, dre e lamm, e laoskas eur griadenn estlammus : « Job, Job, deus d'am zikour 'ta, emañ maro ! »

Met Job, evel ma vije bet eur maen e plas e galon, a respontas d'ezan didruez :

« C'hoari gant da urziou munut 'ta breman..., gwel 'ta, Per, hag eur gwaz out ! »

A drugare Doue, ar c'houer n'oa ket doun en andred-se, ha Per gaez en devoa muioc'h a spont eget a c'hloaz.

Pe gant ar c'homzou a glevas Job o lavaret, pe gant an dour a zoubas d'ezan e zilhad hag e groc'hen : o lammat er-maez, e zaoulagad a zigoras hag e sperc' ive.

Job a voe tec'het kuit, hag ar viltansou ne weled kennebeut liou ebet anezo.

Per an urziou a zeskas war an taol petra oa lakaat ar fri etre tri gamalad koz.

Mont a reas etrezeg e gêr, o lezel e higennou er c'houer, hag o toui ne vije ket paket ken... da vont da basketa en noz.

(Istor wir kountet d'in gant P. C. ha renket ganen).

L. B.

KELEIER AR MIZ

STROLLAD C'HOARIERIEN AR BLEUN-BRUG

Aet eo Goueliou ar Bleun-Brug ebiou. Rener hor c'hevredigez, daoust da ze, ne chom ket da hunvreal epad ar goanv e korn an oaled betek ar Bleun-Brug a zeu. Nann. An Ao. de Dieuleveult a zo aet en hent, eur miz 'zo, gand e strollad c'hoarierien kalonek, evel warlene, evid rei da danva ar c'hoariva brezonek d'hor c'henvroiz ha ne oant ket bet e Roskov.

War wellaat e ya ar strollad, hag ar peziou displeget gantan a zo trec'h d'ar re c'hallek : **Batros**, eur pez fentus kenan. **Eun nevezriad rto gwenn**, eur pez doanius, bet embannet gwechall war « Feiz ha Breiz », hag **Ar C'hernandoned diweza**. Ar pez diweza-man, krouet e Bleun-Brug Roskov, ha meulet gant an holl, a zo bet tennet eus eur marvailh savet gand ar skrivagnerez **Marianna Abgrall**, Doue r'he fardono.

Dizrei a raimp er miz a zeu war C'hoarierien ar Bleun-Brug, a ra kement a labour vad evit Breiz hag ar yez.

Aotroed Personed ha renerien ar patronajou hag ar re holl a garfe gwelet Strollad ar Bleun-Brug e vont da c'hoari en o farrez, n'o deus nemed skriva d'an Ao. Arzur de Dieuleveult, rener ar Bleun-Brug, **Dirinon (Finistère)**.

IWERZONIZ ER SPAGN

Ar jenera **I O'Duffy** a zo nevez et d'ar Spagn, gand meur a vil eus e genvroiz, da stourm a-du gand ar jeneral Franco.

A-raok kuitat Iwerzon ar jeneral en deus diskleriet : « Hor feiz kristen eo hol laka da vale, hag ar pez a ven-nomp ober eo difenn ar feiz-se el lec'h ma klasker he diskar ! »

Ra deurvezo gand an Aotrou Doue lakât hep dale ar peoc'h gand ar justis e c'hoar, da ziskenn er vro baour ma 'z eo ar Spagn.

Istor Rouantelez Iwerzon

E miz eost diweza hon eus grêt, e Roskov, gouel tri c'hantvet bloaz eul leor eus ar re dalvoudusa : **BUHEZ SENT BREIZ**, savet gand ar Montroulezad, Albert Le Grand, manac'h eus a urz sant Dominik.

Iwerzoniz ivez o deus grêt, en hanvman, gouel tri c'hantvet bloaz eul leor, ken

talvoudus all ha talvoudusoc'h zoken evito : **ISTOR ROUANTELEZ IWERZON**, eur pikol leor, savet e Donegal, gant pevar manac'h eus a urz sant Fransez : Cucogry O'Clery, Peregrine O'Duignan, Ferfeasa O'Mulcorn ha Michael O'Clery.

Evid e zevel e labourjont noz deiz, epad meur a vloaz, da zastum, war ar paper, ar vein hag ar sperejou kement tra a c'helled kaout diwarbenn ar c'hantvejou tremenet ha d'an 10 a viz eost 1636, pa o devoa skrivet geriou diweza o leor e c'helle beza levenez, en o c'halon : savet o devoa da ene o bro eur c'horf padusoc'h eged an dir.

Mat o devoa grêt e zevel, rak gand ar freuz-difreuz a reas ar Zaozon, en o enezenn, eo bet kollet an darn vrasa eus ar skridou koz o devoa tennet talvoudegez anezo hag anez o labour e vije bet dister ar sklerijenn e c'heller ganti gwelet traou ha tud an amzer dremenet.

Labour O'Connel, Parnell ha meur a Iwerzoniad brudet, er c'hantved diweza tremenet, a zo nebeud a dra e skoaz labour ar pevar manac'h-man ha setu aze perak, n'eo ket souez, e vijent bet leshanvet ar « Pevar Mestr ».

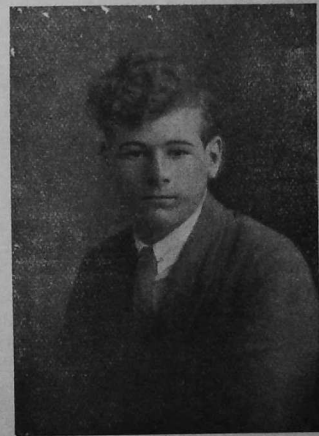
Eun iliz a zo savet e Donegal hag a viro ouz o hanoiou hag o labouriou da veza ankounac'haet gand o c'henvroiz.

An Doktor Geraint Dyfnallt Owen

AN Doktor Geraint Dyfnallt Owen, eus a Gervarzin, e Bro-Gembre, a zo o paouez beza hanvet da gelenner e skol-veur Cardez (Cardiff).

Ober a eure e studi, da genta, e skol ar rouanez Elisabeth e Kervarzin, ha goude e skolach Aberystwyth, el lec'h m'en devoe an enor da veza da genta, war al Lennegezh kembraek, er bloaz 1928 ; er bloaz 1930 e voe renket, da genta adarre, war an Istor hag ez eas da skolach Jezuz da Oxford, el lec'h ma c'hounezas er bloaz 1931, eur yalc'had vat a arc'hant evit gellout kenderc'hel e studi ; er bloavezh warlerc'h e voe staget da vat ouz skoliou meur Kembre (agrégé).

Etre ar bloaz 1932 ha 1935 ez eas da Londrez da ober enklaskou, etouez paperou koz ar gêr-se, diwarbenn Istor Kembre hag, er bloaz 1935, e voe roet d'ezan al lore

An Doktor Geraint Dyfnallt Owen

a zoktor war ar brederouriez (filosofi) evid al leor en devoa savet diwarbenn « ar freuz-difreuz digouezet e kornaoueg Kembre er XVIe kantved ».

Er bloaz 1932, e troas e kemraeg eiz eus kontadennou kaera Feiz ha Breiz ; al leor a reas ganto « Helynt y Pi-bydd » a zo breman etre daouarn bugale skoliou Kembre.

En deizioù-man an doktor Geraint Dyfnallt Owen a lakay moula eul leor all hag e vezo ennan istoriou kaera Kembre.

N'eus Kembre ebet oc'h anaout koulz hag hen hor bro, hor yez hag hon istor ; « Feiz ha Breiz » a zo laouen o kinnig d'ezan e wella gourc'hemennou.

AN TAD ALBERT

WAR « Echo paroissial » Brest, niverenn ar 25 a viz here diweza, hon eus lennet gant plijadur, studiaden ar chaloni Doble, person Wendron, e Kerne-Veur, diwarbenn an Tad Albert Le Grand, skrivagner Buhez Sant Breiz, bet lennet gant an Aotrou Kerbiriou, e Bleun-Brug Roskov, d'ar 24 a viz eost diweza.

An Ao. Doble a ziskouez ar vad en deus graet an Tad Albert o lakât moula e vuhezioù sent ; tennet e oant bet gantan diwar skridou koz, pulluc'het a-benn breman, an darn vrasa anezo, hag, en hent-se, ma n'en divije ket bet laket moula e leor, ez eus eleiz a zent eus hor bro, ha n'hon divije gouezet netra 'n oll diwar o fenn, nemed o hano.

Albert Le Grand a zo bet eta eul labourer mat, mar deus unan, — rak e leor a zo teo hag e vuhez n'eo ket bet hir, — ha dleet e vezo d'ar Vretoned kaout anaoudegez vat evitan eus an eil kantved d'egile.

SKOL VREZONEK BREST

Eur c'helc'h-studi breizad a zo o paouez beza savet e Brest ha kenta tra en deus grêt eo digeri eur skol vrezonek. Ar skol-se a vezo grêt bep yaou da noz eus a 8 eur da 9 eur, e sal ar « Syndicat d'Initiative, Place Anatole-France ».

Pedi a reer ar re o deus c'hoant da zeski brezoneg da

zont niverus d'ar skol-ze ha d'en em zieza, zoken, ouz red, evid en em gaout er skol d'an eur.

Skol vrezonck an Oriant, savet gant ar Breizad ampart ma 'z eo an Ao. Dupuis, a wel he deskerien o vont war gresk er bloaz-man.

Hag ez eus kerent, diskiant a-walc'h, evit chom hep deski d'o bugale ar brezoneg a ouezont mat pa welont tud ha n'her gouezont ket o kemeret kemend all a boan d'hen deski.

AR ROUANED A-VREMAN

War a leverer, roue an Itali, a lavare epad m'edo e zoudarded o vrezekât en Ethiopi : « Ma c'hounit Mussolini e vezin roue en Ethiopi ha ma koll, en Itali ! »

Eur gomz hounnez, ha ma n'eo ket bet lavaret, a ziskouez frêz, da vihanan, an nebeud a c'halloud a jom, en hon amzer, gant ar re o deus brud da veza pennadurezioù uhela ar broioù.

LEVRAOUEG BRETONED PARIS

Skriva a raer d'eomp :

Paris, 22 a viz du 1936.

Al levraoueg (bibliothèque) bet savet er bloaz 1932, gant skoazell peder gevredigez vrezat, eus Paris, a ya a-nevez en dro. He chomlec'h a zo : Café Renaissance, 20, boulevard Saint-Martin, Paris.

Digor e vezo d'an holl Vretoned, bep sul, adalek dek eur betek kreisteiz ; al leorioù prestet ne c'hellint ket beza dalc'het en tu all da eur miz.

Kuzul al levraoueg en devezo kals a anaoudegez vat evid an dud a rofe pe a brestfe leorioù vrezonek pe leorioù gallek a-zivout Breiz, d'al levraoueg ; o c'has da : Zekretour al levraoueg vrezat, Café de la Renaissance, 20, boulevard Saint-Martin, Paris.

Ar sekretour :

A. GUILLOU.

Eul leor nevez da rakprena :**” CADETS DE BRETAGNE ”**

gant RONAN CAOUISSIN

Setu aman eul leor hag e vefe mat d'ar Vretoned teurel evez outan, rak bez e vezo ennan peadra da rei brall ha lusk d'an emzao brezonek.

Ne chom den hep gouzout breman ez eus e Breiz eur vuhez nevez e gôr hag hi oc'h en em ziskouez e pep tachenn : lennegezh, arzou kaer, politik. Breiz, bet gwechall eur vro mestrez d'ezhi hec'h unan, dishenvel diouz Bro-C'hall, en em dro warzu hec'h amzer dremenet karget a c'hloar hag a c'hened.

Daoust pegen nebeut a stad a vez graet ouz hon mennoz, Breizad ebet n'hell chom dizeblant ouz amzer da zont Breiz.

En eur voula al leor-se : « **Cadets de Bretagne** », Ronan Caouissin a glask rei da anaout d'e genvroiz ha d'an estranjourien zoken, ar Vreiz nevez, ar gwir Vreiz, an hini n'eo ket maro c'hoaz — a drugare Doue — an hini a fell d'ezhi beva, muioc'h eget biskoaz, daoust d'he enebourien !

« **Cadets de Bretagne** » a deu da heul « **Bretons d'aujourd'hui** », (1) eul leor all, a zo bet graet d'ezan ar gwella digemer gand an holl, er miziou tremenet.

Gant « **Cadets de Bretagne** », Ronan Caouissin a ziskouez d'eomp ar Vretoned yaouank o deus brudet o hano en eur labourat hag en eur stourm evit Breiz.

Evid dont a-benn da voula al leor-se, red eo kaout eun tamm mat a rakprenerien. O hano a vezo embannet e penn al leor.

(1) « **Bretons d'aujourd'hui** », eul leor a 225 bajenn, gant 18 poltred. Priz : 15 lur. Editions Ronan, Pleiber-Christ.

En eur rei skoazell da « **Cadets de Bretagne** », c'houi a roio skoazell d'ho pro.

Priz al leor, skeudennet gand poltrejou ar Vretoned yaouank a vezo hano anezo ennan : 12 lur d'ar rakprenerien. Kresket e vezo ar priz goude-ze, evid ar re all.

Kas chomlec'h hag arc'hant da : **Editions Ronan, Pleiber-Christ (Finistère) C. C. Mme Caouissin J., 22.092 Rennes.**

DEIZIADUR BREZONEK 1937

Embannet ha treset eo gand hor c'henvroad mat Xavier de Langlais, gwisket gand eur golo kizillet kaer ha moulet e daou liou.

An deiziadur-ze, a zo graet evid beza laket er c'hodell. Evid e gaout, skriva da : **Union des Œuvres Bretonnes, Pleiber-Christ (Finistère).**

Setu aman priziou an deiziaduriou-ze : ar pez 4 real ; pemp, 20 real ; 12, 10 lur ; 20, 16 lur ; 100, 75 lur.

Bez e c'heller lakat eun embann konvers bennak war bajenn ziweza an deiziadur. Evid ar re garfe hen ober, goulenn priz ar vouladur, a zo neuze, ouspenn hini an deiziadur e-unan.

TRAOU DA OBER E MIZ KERZU :

Kas kalannaou d'ar re a zo ouz o gortoz diganeoc'h :

DA DUD YAOUANK, kasit leor SONIOU FEIZ HA BREIZ (e kaver 50 son ennan). Priz : 1 skoed.

D'AR VUGALE : TROIOU TOUDELS HA TOM E GAZ (eul leor skeudennet kaer ha goloet teo). Priz : 10 lur.

O goulenn digant : **Union des Œuvres Bretonnes, Pleiber-Christ (Finistère). C. C. Mme Caouissin J., 22092 Rennes.**

Epad miz kerzu, klaskit da nebeuta eul lenner nevez da « **FEIZ HA BREIZ AR RE VRAS** », priz : 15 lur er bloaz, hag eun all da « **FEIZ HA BREIZ AR RE VIHAN** », priz : 20 real.

Kasit ho koumananchou nevez abenn hanter miz kerzu, ma fell d'eoc'h kaout niverenn Nedeleg (genver 1937).

Taolenn 1936

KENTELIOU

	Pajenn
Kentel eur c'hreunenn-ed, gant L. B.	22
Breiz e Paris, gant Turzunel Breiz	25, 50, 97, 131, 169, 245
Pa lavar unan nann, tri a lavar ya, gant Y.-V. P.	27
Kemerit ha lennit, gant Meven Mordiern	41
Distrei ar yaouankiz diouz an ostaleriou	53
Perig ha Azilis, gant Tintin Anna	57, 92, 213, 254, 311, 352
Unvaniez a ra nerz, gant L. B.	64
Gourc'hemennoù evid ar c'houraiz, gant J.-F. Hily	81
An evachou mesket gand an alkool a ra droug d'an den	83
Sant Josef, gand an A. Breton	88
Ha mont a ray an dero kuit eus hor Bro, gant L. B.	94
Perak e vennomp atao bale war roudou hon Tadou, gant Y.-P. Perrot	101
Ar Zizun santel, gant A. P.	121
Dalc'homp d'hor gwez, gant L. B.	135
Ar goukouk, gant Kleuzalaouret	143
Ar pedennoù war hon hentchou, gant L. B.	161
An evachou mesket gand an alkool a ra droug d'an ene	172
An diou reiz houarn	172
An diou reiz houarn	182
An dud nevez a ya da welet ar skol	188
Evit ma vezo eurus ar vugale, gant J.-M. J.	222, 287, 329, 453
40.000 den yaouank katolik e bodadeg vras Paris, gant Renan Pennaouer	241
Evidoc'h c'houi, mammoù	250
D'ar wazed ha ne ouzont ket gouzanv o fried, gand Eozenn Geryann	257
D'ar merc'hed n'int ket evid o genoù, gant M. ar Poulpri ..	262
War an daoulin pa zeu an deiz, gant L. B.	300
Eur wall bec'herez aet da werzerez, gant M. S.	303
Dibenn-eost, gant L. B.	326
Hon Tad Santel ar Pab hag an Dispac'h er Spagn, gant Renan Pennaouer	359
Digeri an daoulagad, gant L. B.	369
E lizer diweza, M. de Rusunan	369

Gand ar vugale eo ema amzer da zont hor yez, gant Y.-V. P.	401
Fanchig o vont da soudard, gant L. B.	406
Feiz ha nerz-kalon katoliked ar Spagn	408
Eun dra hepken a zo ret	414, 445
Ar bloaz kristen	441

ISTOR

An Ao. Breton, gant J. Fichoux	123
Ernest Hello, gant J. Fichoux	163, 207
Pardon I.-V. Rumengol, gant M.-A. Abgrall	201
Gwezenn fiez Rosko, gant Y.-V. Perrot	284
Seizvet kantved Menech Sant Dominik e Montroulez	385
Kastell Keryann, gant Tintin Anna	427, 462

SONIOU HA GWERZIOU

Hunvre	20
Tarz an deiz	181
O pebez burzud a welan (kantik)	460

BARZONIEZIOU

Deus d'am heul, gant Mab an Dig	101
Deiz kenta a viz Mae, gant Y. Gervel	220
An alc'houeder, gant Laouenan Arvor	260
Pedenn eun dervez, gant Yann Gorrigan	261
Ar bugel dievez, gant E. Ernault	298
Mikael, skouer ar soudard, gant Turzunel Breiz	322
D'an ael mat, gant Turzunel Breiz	358
Ar gweskler hag an daou daro, gant Yann Gorrigan	375
E Berder, gant J. L'Helgoualc'h	465

MARVAILHOU

Daou varvailh diarbenn gwezenn kenta Nedeleg	7
Kontadenn evit Gouel ar Rouaned	12
Al liorz ruz	67
An ostiz fall, troet diwar Mistral	70
Tenzor al leur goz, gant Youenn Gervel	109
Kloc'h Loc-Evenok	141
Ar bann-heol	189
« Truilhou-Dilas »	265
C'hoar da Vadalen, gant Turzunel Breiz	248
Taolenn an Diaoul, gant Tintin Anna	371
Kontadennou evid Gouel an Holl-Zent	421
Paotr an derved hag ar skourr balan, gant Koulmig	429
Eun distro lous, gant L. B.	466

YEZADUR

Kalanna an Ao. 'n Eskob Duparc d'ar Vretoned	1
Parreziou o deus gouennet ma vezo desket ar brezoneg e skoliou ar gouarnamant	29
Ar skol Vrezonek	31, 65, 116, 276
Ar brezoneg er skoliou	154

BLEUN-BRUG

C'hoariva ar Bleun-Brug, gant H. C.	16
C'hoariva brezonek ar Vugale, gant H. C.	61
Bleun-Brug 1936	151
Kenstrivadegou ar Bleun-Brug	192, 230
Goueliou 26 ^e kendalc'h ar Bleun-Brug	279, 338
Prezegenn an Ao. de Dieuleveult da lein ar Bleun-Brug	340
Roll priziou kenstrivadeg ar Bleun-Brug	344
Ar Vugale er Bleun-Brug	346
Bleun-Brug Roskov, gant Y.-V. Perrot	377

HOR C'HENVROIZ AET DA ANAON

An Ao. Gall, rener koz « Feiz ha Breiz »	5
Mikael a Rusunan	310

KUZULIOU

Kuzulioù ar medisin, gant P. ar Riouallon	19, 313, 355
Kuzulioù ar geginerez, gant Lizig	314, 315, 396

Meuleudi ha bennoz da Zoue

Eus an eil bloaz d'egile.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE **SUCESSEUR DE**
L. JEZÉQUEL

Tenner dent
Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour
ha war gaoutchouk, hervez ar skoueriou diveza
Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e **LESNEVEN**, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e
BRASPARTS hag er **FAOU**. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo
digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue eur beteg kreisteiz, ha da
2 eur beteg 6 eur. *Telephone 0-16*

Yec'hed ar Vugale

ar **“Sirop FERET”**

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man
a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz
eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale
hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar si-
rop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en
deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz
d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vu-
gale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an
doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu war-
lerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS**,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

Eun hano hepken ↑

Ar gwella marc'hadour lunedou a zo e **MONTRouLEZ!**...

LUNEDOU a bep seurd
evit an holl

Eun dibab eus an traou
gwella evit ar-re vouzar

Photos - Appareils - Plaques - Pellicules
(de toutes marques)

Ti POITEL — Ti glas — Ti a fizians
War Blasen Thiers
MONTRouLEZ

Ti koz L'OLLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — BREST

... Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en **HON TI** e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessiniou nevesa e mouchoueroù ha tavancheroù brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a **UGENT REAL DRE GANT** a vez roët e marc'hadourez, ha **DEK DRE GANT** d'ar familhou ni-verus diwar diskouez o c'hartenn.